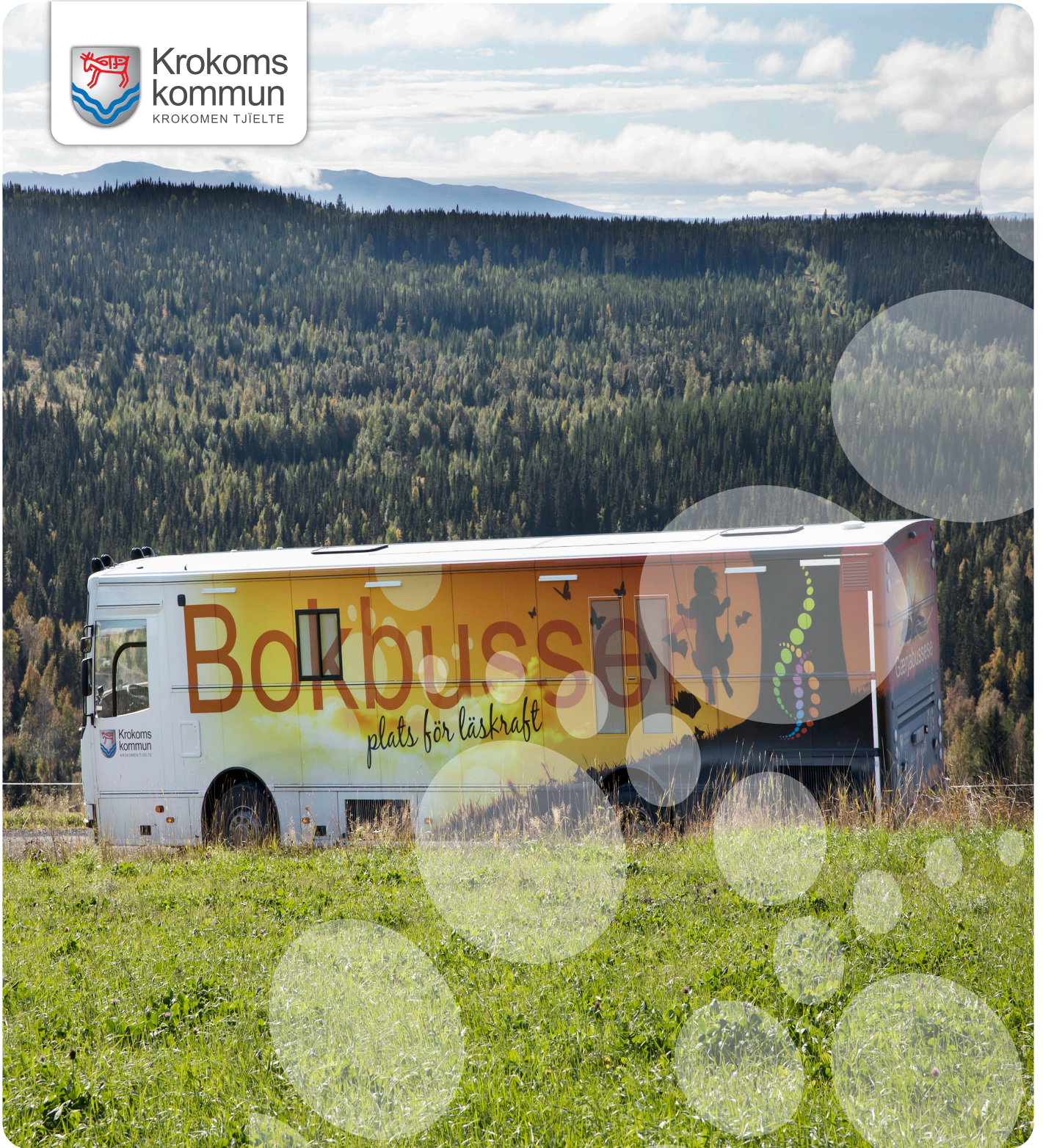

Krokoms
kommun
KROKOMEN TJIELTE

Biblioteksplan

Biblioteksplan 2024–2027 för Krokoms kommun

Vi gör plats för växtkraft

Fastställt av: Kommunfullmäktige

Datum: 12 december 2023, §114

För redigering ansvarar: Bibliotekschef

Dokumentet gäller för: Tjänstemän, förtroendevalda och medborgare i Krokoms kommun

Dokumentet gäller till och med: 2027

Innehåll

INLEDNING	SIDAN FYRA
Syfte	4
STYRDOKUMENT	SIDAN FEM
Bibliotekslagen	5
BIBLIOTEKENS UPPDRAG	SIDAN SEX
Bibliotekens uppdrag	6
BIBLIOTEKSVERKSAMHET I KROKOM	SIDAN SJU
Kommunen	7
Folkbiblioteket	7
Skolbibliotek	8
Regional biblioteksverksamhet	8
BARNENS BIBLIOTEK	SIDAN NIO
Vad säger lagen	9
Nuläge för biblioteken i Krokombibliotek	9
Mål	9
DET TILLGÄNGLIGA BIBLIOTEKET	SIDAN TIO
Vad säger lagen	10
Nuläge för biblioteken i Krokombibliotek	10
Mål	10
DET MÅNGSPRÅKIGA BIBLIOTEKET	SIDAN ELVA
Vad säger lagen	11
Nuläge för biblioteken i Krokombibliotek	11
Mål	11
DET DIGITALA BIBLIOTEKET	SIDAN TOLV
Vad säger lagen	12
Nuläge för biblioteken i Krokombibliotek	12
Mål	12
DET INSPIRERANDE BIBLIOTEKET	SIDAN TRETTON
Vad säger lagen	13
Nuläge för biblioteken i Krokombibliotek	13
Mål	13

Inledning

Folkbiblioteket har av tradition starka rötter i folkbildningen och ska förmedla litteratur och främja läsning. De ska vara ett stöd för olika former av utbildning och fungera som bildningsinstitutioner, i den meningen att de ska vara arenor för människors fria kunskapsökande.

I folkbiblioteksuppdraget innebär det även att man främst riktar sig till barn och ungdomar på deras fritid.

Folkbiblioteket ska också svara för informationsförmedling till individer och grupper i olika delar av samhället. Som kulturinstitutioner arbetar biblioteken med utställningar och programverksamhet. Lägg därtill folkbibliotekets stora betydelse som en offentlig mötesplats som relativt kravlöst erbjuder människor ett utrymme för olika former av möten. Inte minst gäller det för de människor med bakgrund från andra länder där biblioteken utgör en viktig mötesplats och en väg in i det svenska samhället.

Krokoms kommuns biblioteksplan är ett politiskt, av kommunfullmäktige beslutat, styrdokument som anger riktningen för utvecklingen av biblioteksverksamheten under planperioden.

Planen omfattar folkbiblioteket med den service som ges till alla som bor, verkar och vistas i kommunen. Planen beskriver hur biblioteket bidrar till kommunens vision om ett Krokoms som erbjuder möjligheter till ett gott liv. Genom att inspirera till läsning, tillhandahålla information och vara ett stöd för medborgarnas bildning och utbildning är biblioteket en angelägenhet för dess invånare och kommunens utveckling.

Syfte

Biblioteksplanen ska vara en övergripande plan som utgår från kommunmedborgarnas behov av biblioteksservice från de allra yngsta medborgarna till de äldsta. Planen ska ge en tydlig överblick över bibliotekets verksamheter och ansvarsfördelning samt framtida inriktning.

Målen i biblioteksplanen ska följas upp fortlöpande och kompletteras med en årlig verksamhetsplan. Biblioteksplanen ska ge en tydlig överblick över bibliotekets verksamheter och ansvarsfördelning samt framtida inriktning.

- Biblioteksplanen ska omfatta perioden 2024–27.
- Biblioteksplanen ska omfatta kommunens verksamhet inom biblioteksområdet.

Föllinge bibliotek

Styrdokument

- Bibliotekslagen (SFS 2013:801)
- Skollagen (SFS 2010:800 2 kap §36)
- Minoritetslagen – lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetspråk
- Regional biblioteksplan för Region Jämtland Härjedalen
- FN:s barnkonvention
- Strategi samiskt förvaltningsområde – Krokoms kommun
- Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling

Bibliotekslagen

Den nu gällande bibliotekslagen trädde i kraft 1 januari 2014. Lagen gäller både för de kommunala folkbiblioteken och för andra offentliga bibliotek.

Enligt lagen är folkbibliotekens uppdrag att

- vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov
- särskilt främja läsning och tillgång till litteratur
- ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning

Lagen innehåller ett utvidgat ansvar för vissa grupper. De prioriterade grupperna är:

- personer med funktionsnedsättning
- personer med annat modersmål än svenska
- nationella minoriteter

Alla lån ska vara gratis, såväl fysiska som digitala. Vissa administrativa avgifter får förekomma.

Grundläggande kvalitetskrav är infört när det gäller folkbibliotekens utbud av medier och tjänster – de ska präglas av allsidighet och kvalitet.

Agenda 2030

Folkbiblioteksverksamheten har en nära koppling till flera av de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030:

- bibliotekens roll som mötesplats för att tillgodose ”god hälsa och välbefinnande”.
- det livslånga lärandet avseende ”god utbildning”.
- bibliotekens uppdrag att vara tillgängliga för alla, dvs ”minska ojämlikhet”.
- bibliotekens demokratiuppdrag som kan kopplas till målet för ”fredliga och inkluderande samhällen”.

FN:s barnkonvention

FN:s barnkonvention genomsyrar folkbibliotekens verksamhet eftersom ett av bibliotekslagens uppdrag är att stimulera barn och ungdomar till läsning samt främja deras språkutveckling. Detta arbete omfattar naturligtvis även barn med andra modersmål än svenska och barn som tillhör de nationella minoriteterna.

Bibliotekens uppdrag

Bibliotekens lagstadgade uppdrag är att verka för demokrati och fri tillgång till litteratur.

Biblioteken har också som uppgift att främja intresse för läsning och litteratur, information, upplysning och utbildning samt kulturell verksamhet i övrigt. Folkbiblioteket ska dessutom arbeta för att databaserad information blir tillgänglig för alla medborgare.

§4 och §5 i bibliotekslagen är tydlig med att ”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning” samt ”åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras olika behov och förutsättningar, erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken, andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska samt erbjuda litteratur på lättläst svenska”.

§8 säger att folk- och skolbiblioteken ska erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till barn och ungdomars behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Landets offentliga bibliotek ska samverka i ett sammanhängande bibliotekssystem för att komplettera varandra.

Inom grundskolan och gymnasieskolan ska det finnas lämpligt fördelade skolbibliotek enligt skollagen. Detta för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildning. Skolans huvudman är den som har ansvaret för hur tillgången ska lösas. Det gäller såväl offentliga som fristående skolor.

Biblioteksversamhet i Krokrom

Kommunen

Krokroms kommun är till ytan en stor kommun, totalt 6 155 km², vilket motsvarar ett område ungefär lika stort som Södermanlands län. Antal kommuninnevanare uppgår till 15 532 (februari 2023) fördelat på 7 533 kvinnor 7 999 män, vilket innebär ca 2,5 personer per km². De norra och västra delarna av kommunen är av glesbygdskaraktär medan de södra delarna mer liknar en pendlarkommun, med närheten till arbetsmarknaden i Östersund.

Krokrom är en barnrik kommun. I gruppen 0–16 år finns närmare 3 400 barn och ungdomar. I Krokroms kommun finns idag (2023) 21 kommunala förskolor, 6 fristående förskolor samt 16 grundskolor, alltifrån mindre byskolor, med undervisning upp till årskurs 6, till större skolor med undervisning från förskoleklass till årskurs 9. Av dessa skolor ger bokbussen service till flera: Dvärsättsområdet (Dvärsätt, Rödön, Trångsviken), Föllingeområdet (Aspås, Laxsjö, Valsjöbyn), Ängeområdet (Alsen, Kaxås) samt Åsområdet (Sånghusvalens skola).

Näringslivet i Krokroms kommun består av ca 3 100 företag, spridda över hela kommunen. De flesta är småföretag med färre än tio anställda. Företagstillväxten är god och under de senaste åren har det stabilt legat över riksnittet.

Föreningslivet i kommunen är stort. I nästan varenda by finns byalag, bygdegårdsförening och/eller idrottsförening. I kommunen finns kulturutbud för både barn och vuxna med en förankring i föreningslivet, bygdens traditioner och historia.

Krokroms kommun är samiskt förvaltningsområde vilket innebär att det samiska folket har särskilda rättigheter till sitt språk och sin kultur. Detta genomsyrar biblioteksversamheten.

Folkbiblioteket

Krokroms bibliotek består (2023) av:

- Krokroms bibliotek (huvudbibliotek)
- Föllinge bibliotek/servicekontor
- Änge bibliotek/servicekontor
- Näldens bibliotek
- Ås bibliotek
- Bokbussen

	Aktiva låntagare	Utlån
	2022	2022
Krokroms bibliotek	2 048	34 356
Föllinge bibliotek/servicekontor	285	5 329
Änge bibliotek/servicekontor	491	8 466
Näldens bibliotek	408	10 374
Ås bibliotek	661	11 465
Bokbussen	611	22 504
Totalt:	4 504	92 494

Aktiva låntagare: 63/37 procent (vuxna/barn)

Utlån per kön: 62/38 procent (kvinna/man).

Utlån barnböcker/vuxenböcker: 65/35 procent.

Utlån invånare/år: 6.0 (riket 2021, 4.3 utlån inv/år).

Utlån e-medier: 2 884.

Besök: 76 038 (exklusive bokbuss), 4,9 besök invånare/år. Krokoms bokbuss, med sin mobila verksamhet, är en unik resurs som erbjuder biblioteksservice i kommunen. Bokbussen besöker 52 hållplatser under 4 veckor, varav 8 skolor och 13 förskolor som inte har direkt närhet och tillgång till någon av biblioteksfilialerna.

Folkbiblioteket erbjuder en mångfald av medier i olika format. Här finns ett kvalitativt och brett bestånd av litteratur och medier för olika målgrupper. Biblioteket tillhandahåller medier anpassade för personer med olika typer av funktionsvariationer.

Budget för inköp av medier (tryckta eller digitala böcker, tidskrifter, tidningar) fördelas till biblioteksenheterna genom nyckeltal, baserat på invånare, elevunderlag samt utlåningsstatistik. Samtliga medier ingår i Krokoms biblioteks totala bestånd och kan lånas av alla invånare i kommunen på vilket bibliotek som helst.

Organisatoriskt tillhör verksamheten Barn- och utbildningsförvaltningen i vilken Barn- och utbildningsnämnden är det politiskt beslutande organet.

Skolbibliotek

Enligt skollagen ska alla elever ha tillgång till ett skolbibliotek. Idag finns inget skolbibliotek i kommunen. Elever och pedagoger lånar istället böcker på folkbiblioteken och på bokbussen. Det saknas avtal/överenskommelse mellan folkbib-

lioteket och kommunens skolor vad gäller denna verksamhet. Rent ekonomisk är det med andra ord folkbiblioteken som garanterar elevernas tillgång till medier. Av skolans läroplaner framgår att det är rektor som ansvarar för skolbiblioteket på respektive enhet.

Regional biblioteksverksamhet

Bibliotekslagen (SFS 2013:801) tydliggör att varje region eller motsvarande ska bedriva regional biblioteksverksamhet och anta en regional biblioteksplan.

Syftet med den regionala biblioteksverksamheten och den regionala biblioteksplanen är att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet. Den regionala biblioteksverksamheten ingår i kultursamverkansmodellen som ett utpekad verksamhetsområde: Regional biblioteksverksamhet, läsfrämjande och litteratur. Biblioteksutveckling är en verksamhet inom enheten för Kulturutveckling, verksamhetsområde Kultur och bildning, och samverkar i sitt uppdrag med övriga kulturverksamheter.

I sitt uppdrag samverkar den regionala verksamheten med kommunernas bibliotekschefer, bibliotekens medarbetare och erbjuder fortbildning, handledning och stöd i alla de frågor som rör folkbibliotekens verksamhet.

Barnens bibliotek

Vad säger lagen

Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar. (§8)

Nuläge för biblioteken i Krokoms

Krokoms huvudbibliotek, filialer och bokbuss är naturliga mötes- och informationsplatser för alla medborgare. De fungerar som trygga och välkomnande platser där alla blir respekterade oavsett **diskrimineringsgrund**.

Barn och ungdomar är en prioriterad målgrupp. För att stödja alla barns språkutveckling och stimulera till läsning är tillgången till ett attraktivt och rikt litteraturutbud viktigt, anpassat efter barns och ungdomars behov. Biblioteket möter barnen i ett tidigt skede via BVC. Gåvoböcker delas ut till alla barn i kommunen vid 6 månader, 3 år och 6 års ålder. Syftet är att öka antalet biblioteksbesök av barn och barnfamiljer samt att uppmuntra vårdnadshavare att läsa för sina barn.

Läsfrämjandelyftet är en pågående nationell satsning riktad till all personal på de kommunala folkbiblioteken. Syftet är att öka kompetensen inom litteraturförmedling och läsfrämjande

med särskilt fokus på barns och ungas läsning. Den regionala biblioteksverksamheten i Jämtland Härjedalen genomför en rad utbildningar och kompetenshöjande insatser som medarbetarna vid Krokoms bibliotek har möjlighet att ta del av. Det läsfrämjande arbetet har även stor betydelse för att främja de nationella minoriteternas språk (t.ex. urfolket samernas språk).

På biblioteken finns en Äppelhylla som består av medier om och för barn med funktionsvariationer.

Krokoms kommun saknar skolbibliotek. Inga avtal/överenskommelser reglerar förhållandet mellan skola och folkbibliotek när det gäller biblioteksservice och läsfrämjande verksamheter. Folkbiblioteken och bokbussen blir en viktig servicefunktion för kommunens förskolor och skolor som är utspridda på en stor yta. Många skolor och förskolor får besök vid bokbussens ordinarie turer runt om i kommunen. Filialbiblioteken tar också emot besök från förskolor och skolor varje vecka. I läsfrämjande syfte genomförs visningar av biblioteket, bokprat, utlåning av tema- och språkväskor.

Mål

- Skapa ett avtal/överenskommelse mellan folkbibliotek och skola som reglerar biblioteksservice och läsfrämjande verksamhet. Syftet är att skapa goda förutsättningar för ett långsiktigt och hållbart samarbete.
- Vidareutveckla arbetssättet Språkstegen och främja de yngre barns lust till läsning genom ett utökat samarbete med BVC. Syftet är att nå barn och barnfamiljer som inte besöker bibliotek.

Det tillgängliga biblioteket

Vad säger lagen

I bibliotekslagen står att folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov (§6). Biblioteken ska också ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsvariationer, bl.a. genom att utifrån behov och förutsättningar tillhandahålla litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information (§4).

Nuläge för biblioteken i Krokoms kommun

Krokoms bibliotek erbjuder läsning på olika sätt i form av talböcker, punktskrift, storstilsböcker och böcker med tecken som stöd.

Folkbiblioteket ansvarar även för registrering av användare för egen nedladdning av talböcker från Legimus, MTM:s digitala bibliotek (Myndigheten för tillgängliga medier).

Flera bibliotek i kommunen har en Äppelhylla. På Äppelhyllan finns tillgängliga medier för barn, det vill säga böcker som kan läsas antingen med ögonen, öronen eller fingertopparna. Lättlästhyllans och talbokshyllans medier på vuxenavdelningen exponeras väl i huvudbibliotekets lokaler och det finns en hörslinga i caféet samt i bibliotekets konferensrum.

Biblioteken i Krokoms kommun har kontakt med skolornas specialpedagoger och samverkar även med institutioner och föreningar som arbetar med eller har behov av anpassade medier eller tillgänglighet på biblioteken.

Mål

- Lokalerna i Krokoms kommuns bibliotek ska vara tillgängliga för alla.
- Samtliga bibliotek i kommunen ska ha äppelhylla.

Det mångspråkiga biblioteket

Vad säger lagen

I bibliotekslagen §5 under rubriken Prioriterade grupper tydliggörs att ”biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken, andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska samt lättläst svenska”.

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk i kombination med språklagen stärker detta i §4, som säger att ”det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt”.

Krokoms kommun har antagit en strategi för sin roll som samiskt förvaltningsområde där det anges att biblioteket ska ”verka för att höja allmänbildning om urfolket samerna och den samiska kulturen, både i kommunens egen verksamhet och bland allmänheten”.

Nuläge för biblioteken i Krokoms

Krokoms kommun är en växande kommun där många olika språk är representerade. Till de större språkgrupperna i kommunen hör arabiska, persiska, tigriska och somaliska. Riktade satsningar de senaste åren har utmynnat i ett utökat och bättre synliggjort grundsortiment av litteratur på utländska språk och minoritetsspråk. Språkväskor för de största grupperna har tagits fram under namnet Svenska för nybörjare. Kommunen har i egenskap av samiskt förvaltningsområde ett särskilt ansvar för urfolket samernas språk och kultur. Biblioteken i Krokoms har välexponerade bokhyllor avsatta för samisk litteratur.

Krokoms bibliotek är även en Romsk läsambassad vilket innebär att verksamheten aktivt arbetar med att representera minoriteten romer i bibliotekets samlingar och i det synliggörande arbetet utåt.

Mål

- Biblioteken ska samverka med andra intressenter för att sprida information om bibliotekets utbud och tjänster till människor med andra språk. Särskild tonvikt ska läggas på att i samarbete med Regionbibliotek Jämtland Härjedalen, upprätta kontakter med företrädare för de fem minoritetsspråken.
- Biblioteken ska ta del av aktuell fortbildning för personalen inom mångspråksområdet genom olika samarbetspartners. Exempel på befintliga samarbetspartners är kommunens samiska samordnare, det sydsamiska kulturcentrat Gaaltije och Regionbibliotek Jämtland Härjedalen.

Det digitala biblioteket

Vad säger lagen

I bibliotekslagen §7 står att biblioteken särskilt ska verka för att öka kunskap om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet. Tillgång till och kunskap om den digitala kommunikationen är en förutsättning för att kunna delta i samhället.

delar ta del av bibliotekets digitala tjänster som till exempel databaser, e-böcker, e-ljudböcker, läshjälpmedel, dagstidningar på många språk och film. Bibliotekspersonalen informerar och instruerar besökarna om bibliotekets tjänster och erbjuder stöd och hjälp i digital delaktighet.

Nuläge för biblioteken i Krokoms kommun

Besökarna har fri tillgång till Internet-datorer och skrivare på samtliga bibliotek. Det finns även tillgång till trådlöst nätverk. Genom bibliotekets webbplats kan boende i alla kommun-

Mål

- Bidra till att öka den digitala delaktigheten i Krokoms kommun genom att samverka med lokalsamhällets olika organisationer, föreningar, studieförbund och annan kommunal verksamhet.
- Erbjuda individuellt anpassad vägledning i bibliotekets e-tjänster och nedladdning av e-böcker.
- Delta i kompetensutveckling kring medie- och informationskunnighet MIK, genom till exempel den digitala plattformen för fortbildning – Digiteket, för att besökarna ska kunna få hjälp och stöd kring digitala frågor

Det inspirerande biblioteket

Vad säger lagen

Folkbiblioteken har i uppdrag att särskilt främja läsning och tillgång till litteratur. Läsning är en grundläggande förutsättning för demokratiskt deltagande, för utbildning och för deltagande i arbetslivet (Reg. prop. 2013/14:3, Läsa för livet, s. 25). Läsande och litteratur bidrar dessutom till en större förståelse för sig själv och sin omvärld och stärker därmed individens förutsättningar att delta i samhället.

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet (Bibliotekslagen 2013:801 6§). Biblioteket har vidare i uppdrag att främja kulturell verksamhet (Bibliotekslagen 2013:801 2§).

Nuläge för biblioteken i Krokom

Biblioteken i Krokom är en viktig aktör för att skapa en attraktiv kommun som ger människor möjlighet till personlig utveckling, kultur och bildning, vilket i sin tur skapar god hälsa och goda livsvillkor för den enskilde. Kultur är även en viktig del i barns och ungdomars identitetssökande.

Biblioteken arbetar medvetet med att lyfta fram ny litteratur för att inspirera till lån och läsning. Syftet är att sprida kultur, förmedla kunskap och att bidra till fri åsiktsbildning och ett rikt kulturliv.

Genom att samarbeta med regionala och lokala aktörer så har biblioteken i Krokom möjlighet att erbjuda ett utbud av kulturprogram som sagostunder, författarbesök, föreläsningar, teater, musik och utställningar. Samarbetspartners regionalt är t.ex. Biblioteksutveckling i Jämtland Härjedalen, Estrad Norr, Gaaltije. Lokalt t.ex. kommunens kulturenhet, Teaterföreningen i Krokom, studieförbund och det övriga föreningslivet.

Mål

- Utöka programverksamheten för både barn och vuxna på biblioteken i Krokom, med hjälp av lokala och regionala aktörer.

**Krokoms
kommun**
KROKOMEN TJÄLTE